

כתובת האתר של ישיבת "אשרי האישי" – ההרצאות של הרב יוסף צ. בן-פורת

www.emuna.info

שיחתו השבועית של

ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

"עבד עברי" – שיקום האסיר במשפט התורה

פרשת משפטים, שנת תשע"ג

למה נסמכה פרשת משפטים לעשרת הדברות?

פרשת יתרו מסתיימת בעשרת הדברות ולאחריהם בניית מזבח, היינו מצפים אפוא, שבהמשכה נלמד על מעשה הקורבנות או מצוות אחרות העוסקות בענייני עבודת וקרבת ה'. ברם, הנה לפנינו פרשת משפטים שכולה עוסקת בעניינים חומריים יום יומיומיים, אדם הכורה בור ולא כיסהו, או שלא הקפיד לשמור על השור כדבעי, כמו כן, בחטאים, עוונות ופשעים של אנשים הנמצאים בדיוטא התחתונה. הלומד תוהה על פישרה של סמיכות זו? האיר את עינינו רבינו הרמב"ן ז"ל: "כל התורה כולה תלויה במשפט, לכן נתן הקדוש ברוך הוא דינין אחר עשרת הדברות" (שמו"ר ט, טו).

יש כאן לפנינו, לימוד גדול על חשיבות ההקפדה על כל דיני ממונות. ניתן להקביל לזאת מאמר חז"ל, שתחילת דינו של אדם בעולם הבא הוא: "נשאת ונתת באמונה"? כלומר, האם הקפדת על קיומם של דיני ממונות?

ואכן, בתהליך החינוכי מתחילים ללמד את הילד בחיידר פרק "אלו מציאות", כדי שאם ימצא משהו ידע, שאבידה יש להשיב אף אם ערכה פעוט. כך רואים אנו זאטוטים הולכים ותולים מודעות של "השבת אבידה" על חפצים שמצאו. כך בונים בנפשם יסוד חזק שאת ממון הזולת לא רק שאסור לקחת, אלא שצריכים אף להתאמץ להשיבו, אם אבד ממנו. אם ילמד האדם את המשפטים ויציית להם לא יגיע לגבולות "לא תחמוד". כאן גדרה התורה גדרים ונתנה צורת

חיים, שבעזרתה תישמר החברה כולה מלהתדרדר ומלהתרסק בתוך תהומות התאוה והחמדה.

למה נפתחה פרשת משפטים דווקא במצוות עבד עברי?

שאלה נוספת, למה בחרה התורה להתחיל בפרשת עבד עברי? "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם: כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי" (שמות כא, א-ב). ומה עוד, שאין מצוה זו מן המצוות השכיחות. שהרי מצוות עבד עברי, נוהגת רק בשעה שהיובל נוהג. והיובל נוהג, רק בזמן שרוב עם ישראל נמצא בארץ ישראל (ערכין כט, א. גיטין לו, א תוד"ה בזמן). נמצאנו למדים, שמשעה שגלו עשרת השבטים, פסק היובל. ומאותו זמן בטלה גם מצוות עבד עברי על כל משמעויותיה. כלומר, כבר לפני אלפים ושש מאות שנה, בטלה מצוה זו. אם כן למה היא הראשונה מיד לאחר עשרת הדברות? כנראה, שהיא **צריכה לייצג משמעות ערכית מסוימת, לתת מסר כלשהו!**

והנראה לי בביאור העניין. "כי תקנה עבד עברי" – זהו המצב היחיד, בו נשללת חירותו של הפרט. בכל תרי"ג המצוות, בכל התורה, אין מצב שהאדם נענש בשלילת חירותו. רק במצוה זו, האדם מוגבל, מושם בעל כורחו במסגרת כפייתית. וכמו שפירש רש"י (שם, כא ב) "מיד בית דין שמכרוהו בגנבתו". ישנם שני אופניים בהם יכול אדם להיפך מבן-חורין לעבד עברי. האופן האחד, בו הוא מחליט למכור את עצמו – מחמת חוסר אמצעי מחיה – לעבד עברי. האופן השני הוא, שבית דין מוכרים אותו לעבד עברי, בעל כורחו, מפני שגנב ואין לו מה לשלם. הפרשה שלפנינו עוסקת בעבד שנמכר בעל כורחו על ידי בית-דין. חירותו נשללה לתקופה של שש שנים. משום שגנב ואין לו לשלם. ונשאלת השאלה, למה דווקא על פשע זה קבעה התורה עונש של מכירה שהוא שלילת חירות-האדם?

"בית – סוהר" הוא בית אומנה לפושעים על חשבון המדינה

כאן, עלינו לשאול שאלה חשובה. למה באמת אין בתורת העונשים של התורה כליאה בבית הסוהר. ואל לנו לחושב, שבעבר לא היו בתי סוהר. שהרי בטרם מתן התורה מצאנו שיוסף ישב בבית הסוהר (בראשית לט, כ). הווי אומר, היו בתי סוהר בכל מדינות העולם, גם בעבר הרחוק. אם כן, למה תורת ישראל לא הכניסה עונש זה כחלק ממערכת הענישה.

עלינו להבין שאין אדם הופך להיות גנב ביום אחד. אלא, שהוא מתדרדר והולך מדחי אל דחי, "עֲבָרָה גֹרְרֶת עֲבָרָה" (אבות ד, ב). עד שהוא מגיע לאותו מצב של גנב חסר אמצעי תשלום. אפשר לקרוא בסיפורי חיים של אנשים שיושבים בבית-סוהר שנים רבות. הם מספרים כיצד ואיפה היה המגע הראשון שלהם עם עולם

הפשע ואיך החילה ההתדרדרות שלהם עד שהגיעו לדיוטא התחתונה? בתחילה, ילד אחד, קרא להם לראות את 'אומץ לבו', כיצד הוא גונב מסטיק מהקיוסק הסמוך ונמלט על נפשו. השלב הבא, היה שהוא כבר גנב בעצמו חבילת מסטיק או שוקולד. וכך 'התקדם בסולם הפשע', עד שהפך לשודד אלים ואולי אפילו לרוצח!! אולם, כאן מגיע קטע קשה מאוד, שמשום מה אין נותנים עליו את הדעת, ואין מייחסים לו את המשקל המתאים בהתפתחות ובניין עולם הפשע בכללותו.

הבה נתבונן מה עושה החברה היום למי שנתפס בגניבה. אם הוא מתחת לגיל שמונה עשרה לא שולחים אותו לבית סוהר רגיל אלא, ל'מוסד חינוכי סגור'. 'מוסד לחוסים'. בעברית פשוטה: בית סוהר לנערים צעירים. ומה קורה לאותו ילד או נער שם? מכניסים אותו למקום שיש שם חמישים או אפילו מאה, או יותר, עבריינים כמותו, שנתפסו על עבירות דומות. מה עושים אפוא כל היום אותם עבריינים רבים הנמצאים תחת קורת גג אחת? מזונותיהם ניתנים להם 'חינם אין כסף'. וכל לימוד שהוא מהם והלאה. גם לעבוד אינם צריכים. מה נשאר להם אפוא לעשות כל היום לדעתכם? כל אחד מגיע עם העבר הפלילי וה'תיקי' שלו, ולא צריך להיות בעל דמיון מפותח כדי להבין על מה הם מדברים כל היום: "על מה ואיך תפסו אותך?" "כמה גנבת?" וכיוצא בדבר. כל היום מדברים על זה, עושים תחקירים זה לזה, ומלמדים איש את רעהו איך לגנוב יותר טוב, איך להימלט מן השוטרים מהר יותר, איפה יש מקומות מסתור מתאימים. בשפה פשוטה אני קורא לזה '**בית ספר יסודי לפושעים**'. כמובן, **במימון המדינה**.

שם בתוככי בית הסוהר לומדים 'השכלת יסודי' בביצוע פשע. 'איש לרעהו יאמר חזקי בשעה שהוא גנב, הוא היה 'זאב בודד'. כשהוא יוצא מבית הסוהר, יש לו כבר חברים הממשיכים לעמוד איתו בקשר וכתרו 'ברית אחים' לסייע זה לזה, בכל צרה ומצוקה. אם הוא מגיע לכל מקום בארץ, יש לו חברים. אם הוא מבצע פשע בירושלים, יש לו לאן לברוח ומי שיעזור לו להסתתר שם, כמובן, מאותם חברים שרכש בבית הסוהר. כעבור חודש או חצי שנה הוא שוב נתפס, ועכשיו כבר יש לו "עבר פלילי", ואז כבר לא שולחים אותו למוסד לחוסים אלא לכלא מעשיהו, ששם זה כמו '**בית ספר תיכון לפשע**'. לשם כבר מגיעים אנשים ותיקים וניתן לומר, ששם כבר יש 'מגמות': מגמת כייסות, מגמת פריצות, מגמת שוד – הוא לומד 'מקצוע'! הרי צריך להתפרנס ממשוהו!!

לאחר שהוא משתחרר כ'בוגר מעשיהו', אין הוא חוזר בתשובה או, בשפה החילונית 'חוזר למוטב'. סטטיסטיקה רשמית אומרת ש 90% מאלה שמשתחררים מבית הסוהר חוזרים אליו. את 10% הנותרים, פשוט לא תופסים.

הגנב חוזר לפשע ולחבריו לפשע. אלא, שהוא פושע מיומן, 'מלומד יותר'. כי בתקופת המאסר הוא למד הרבה! ממי צריך להיזהר, ואת מי אפשר לשחד, וכן הלאה והלאה. בקיצור, תקופת המאסר הורסת את העבריין - פצע מוגלתי שורץ חיידקים. לאחר תקופה קצרה, הוא שוב נתפס ושוב חוזר לכלא. אבל, הפעם כבר לא ליכלא מעשיהו', כי הייתה עלית מדרגה בפשע הוא כבר ביצע שוד מזוין, היו כבר תקיפות ואיומים. והפעם, הוא יישפט לתקופה ארוכה יותר, ויגיע אחרי 'כבוד' לכלא 'רמלה'. כשהתחנה הבאה תהיה כלא 'שאטה', זאת לאחר שירצח ויבצע פשעים חמורים. אז אחרי שהוא היה ב'יסודי' וב'תיכון' - הוא מגיע ל'אוניברסיטה' של הפשע - כלא 'רמלה' - וכמובן, 'המצוינים ביותר' מגיעים בסופו של דבר לבית סוהר שבו שוכנים רוצחים אכזריים ביותר חסרי צלם אנוש - כלא 'שאטה'.

ראינו אפוא, שהמדינה מקיימת מערכת של 'חממות-פשע' שבהן הזרימה היא "מלמטה ללמעלה", או שנכון יותר יהיה, להגדיר זאת "מלמעלה ללמטה"! למרבה האבסורד, המדינה מממנת את מגוריהם וארוחותיהם, של אנשים החותרים תחת רשויות החוק ומסכנים את חיי האזרחים ורכושם. ובאותן מסגרות, הם 'עולים ומתעלים' 'לומדים ומשתלמים' כיצד לפגוע ביותר ויותר אנשים, באותם אנשים המממנים את 'לימודיהם הקרימינאליים'.

עבריינים קטנים מכבדים ומעריצים פושע גדול ואמיץ

לפני הרבה שנים, הוזמנתי לתת הרצאה באחד מבתי הכלא הגדולים בארץ. בשער בית הכלא, קיבל את פני מנהל המקום. והנה, אני רואה, שמאחת המכוניות מורידים מכשיר טלביזיה גדול ומובילים אותו אל תוככי בית הסוהר. שאלתי את המנהל, האם בבית הסוהר מקובל שיש לאסירים מכשירי טלביזיה בחדריהם. התשובה הייתה, שלאסירים אין מכשיר טלביזיה בחדריהם. שאלתי, אם כן, למי מיועד המכשיר שאנו רואים? הוא ענה לי, שבכלא זה שוהה אחד האסירים המסוכנים ביותר במדינה, שכבר הורשע בכמה רציחות, נגזרו עליו שלשה מאסרי עולם ותלויים כנגדו משפטים נוספים. לאותו אסיר אין מה להפסיד, שכן, שלשה מאסרי עולם או חמישה, או שישה לא ישנו את גורלו. לכן הוא אינו פוחד לתקוף ולפצוע סוהרים, אפילו רמי דרג. אותו אסיר, שהוא נקב בשמו, היה באותה עת דמות מאוד מפורסמת בעולם הפשע של ישראל. אדם נועז, שאינו חת מפני איש. סיבות אלו גרמו שהפך לדמות נערצת מאוד על כל האסירים. אם הוא נותן פקודה, מיד מתמרדים כל האסירים ומתחילה מהומה איומה בכל בית הסוהר. האסירים עומדים לפניו ביראת כבוד, כעבד לפני רבו וכנתין לפני מלכו! אי לכך, מצאו שלטונות הכלא לנכון, להקצות לאותו אסיר 'סוויטה' דירת יחיד מפוארת, עם מיטב

השכלולים וזאת בכדי שהוא יהיה רגוע ולא 'עצבני' ואז, יהיה 'שקט תעשייתי' בכל בית הכלא. מאחר ואותו אסיר ביקש טלביזיה גדולה, נותנים לו גם את זה. הכול כדאי בכדי שהוא יהיה רגוע. הבנתי מדבריו, 'שהוא מקבל כל מה שהוא מבקש', שאף דברים אסורים, שהשתיקה יפה להם, אין מונעים ממנו!

אז התבררה לי מציאות עגומה. שכמו, שסטודנטים מכבדים את הפרופסור הגדול מכיוון שהם שואפים להיות כמוהו. עשירים מכבדים ומעריצים את המיליארדר הגדול, מכיוון שחלום חייהם להגיע למעמד זה. הקצין הזוטר, מעריץ את המח"ט ואת האלוף, מכיוון שהם מסמלים בעיניו עוצמה של גבריות ותושייה. בן ישיבה ואברך, מעריצים ומכבדים את גדולי הדור, מפני שהם רואים בהם אישים דגולים, גדולים בתורה, ביראת שמים ובעלי מידות נעלות מאוד. הם שואפים להגיע לאותן דרגות רוחניות. כך, להבדיל, **כל עבריין מכבד ומעריץ את העבריינים והפושעים הגדולים**. ככל שהוא שודד 'עז נפש' יותר, רוצח אכזר יותר, הרי, שקהל מעריציו גדל והולך. אני לתומי חשבת, שכשם שאנחנו סולדים ונזים לפושעים מכל סוג שהוא, ובמקרה הטוב מרחמים עליהם שעקב נסיבות חיים קשות, התדרדרו ונפלו לעולם הפשע, כך גם יחס הפושעים הקטנים לפושעים 'הגדולים' והנבזים. אולם, לאחר הסברו של מפקד הכלא, התברר לי, שטעיתי! המקום המרכזי שבו מתחולל השינוי בתפיסתו של העבריין, הוא בית הסוהר. שם, כמו שחיילים עוסקים בסיפורי גבורה על עלילות מפקדיהם האגדתיים, כך הפושעים, עסוקים בסיפורים מסמרי שיער על הפשעים הנועזים של 'רבי-הפשע'. ומכאן ואילך, משתדל העבריין המתחיל, לסגוד לפושע הגדול וללכת בדרכיו.

כעת מובן, למה בתוך מערכת החקיקה והמוסדות הממלכתיים של תורת ישראל הכוללת: ממשלה, צבא, משטרה, שוטרים, שופטים, מוסדות להשכלה, מס הכנסה, עירייה, רשויות תכנון וכיוצ"ב, לא מופיע מוסד שנקרא "בית סוהר". זאת מפני, **"בית סוהר" הוא מוסד שליטי ומחליא, לכן לא ייזכר ולא ימצא בתוך מדינת התורה**.

כשהצגתי את התיאוריה הזאת בהרצאות שנתתי בפני מנהלי בית סוהר, עובדים סוציאליים וקרימינולוגיים ומומחים אחרים הבקיאים בנושא, שאלתי אותם: "האם יש טעות כלשהיא בנתונים או בממצאים שהצגתי?" תשובתם הייתה: "הכול נכון והמצב הרבה יותר גרוע ממה שתיארת!". אולם, אין לנו פתרון אחר. וכי מה נעשה בפושעים, ניתן להם לטייל ברחובות חופשי?! החברה מודעת לחסרונותיו של בית הסוהר, אולם, פתרון טוב יותר אין. האם לתורה, יש פתרון טוב יותר?"

”עבד עברי” ויחס האדון אליו

עניתי להם, לתורה יש 'מודל חליפי' לבית הסוהר. חכמת התורה מטפלת בפושע בצורה שונה לחלוטין. הצגתי בפניהם את המודל של עבד עברי. אותו אדם שכשל בפשע וגנב, נמכר לעבד עברי. הוא אמור לשהות בביתו של הקונה אותו, שש שנים. לאחר שש שנים משתחרר וחוזר לביתו. באם בעל משפחה הוא, הרי שאשתו וילדיו יהיו עימו יחדיו בבית המעביד – הקונה שיפרנס אותם.

כאן עלינו להבין את מעמדו ומקומו של העבד העברי. כתוב בתורה: "לא תִקְדָּהּ בּוֹ בְּפָרְךָ" (ויקרא כה, מג), כלומר, אסור לתת לו עבודות קשות ונבזות, שאותן מותר לתת לעבד כנעני. בנוסף: "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ" (דברים טו, טז) ודרשו חז"ל:

”כי טוב לו עמך: עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא

אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר. אתה שותה יין ישן והוא

שותה יין חדש. אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן.

מכאן אמרו: **כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו**! (קידושין כ, א).

ובתוספות הוסיפו נופך: "כדאיתא בירושלמי דפעמים אין

לו אלא כר אחת. אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך,

ואם אינו שוכב עליו גם אינו מוסרו לעבדו זו מדת סדום. נמצא

שעל כורחו צריך למסור לעבדו והיינו אדון לעצמו” (שם ד”ה כל הקונה).

”עמך במאכל עמך במשקה” דהיינו, שאם האדון אוכל לארוחת בוקר

לחמנייה, הוא לא יכול לתת לעבד לחם פשוט. אם הוא אוכל לחם טרי, אינו רשאי

לתת לע”ע לחם ישן. אם האדון, אוכל מידי יום, בשר הוא חייב לתת ארוחה זהה גם

לעבד. אם האדון שותה בסעודה יין, חייב הוא לתת לע”ע גם יין משובח כשלו. אינו

רשאי לומר לו: 'אתה תסתפק ביין פשוט'. אם האדון ישן על מזרון יוקרתי, אינו

יכול לעבדו מזרון פשוט. אם בחדרו של האדון יש מיזוג אויר, גם העבד יישן בחדר

ממוזג. עד כדי כך, שנאמר, שאם לאדון יש רק כרית אחת והעבד חפץ גם הוא לישון

על כרית. הרי, על האדון לתת את הכרית היחידה לעבד, והוא האדון ישן בלי כרית.

שבאם ייקח האדון את הכרית לעצמו הוא יעבור על איסור מהתורה "וטוב ולו

עמך". ואם יחליט שהוא לא ישתמש בכרית וגם לעבדו לא ייתן אותה, הרי שהוא

נוהג ב'מידת סדום', והדבר אסור.

אם ביחס לחיים הגשמיים כך, על אחת כמה וכמה ביחס לחיים הרוחניים.

אם האדון קונה לעצמו מקום יקר ב'מזרח' בית הכנסת, הרי שעליו לקנות מקום

זהה גם לע”ע. אם בימים נוראים כשמוכרים את העליות לספר התורה, אותו אדון

עשיר, קונה לעצמו 'עליה' חייב הוא לקנות 'עליה' דומה גם לעבד. והיה אם יאמר

האדון לעבד: "אחר התפילה אני נשאר ללמוד שעתיים בבית הכנסת, יש לי

חברותא. אתה גש מיד לאחר התפילה, לחנות ותפתח את העסק, אני אגיע בעוד שעתיים". יכול לענות לו העבד כך: "גם אני חפץ ללמוד בבית הכנסת. ואני מבקש ממך שתמצא עבורי חברותא, נלא, תשכור עבורי אברך שישב וילמד אותי. ההלכה חייבה אותך, לתת לי יחס זהה לזה שאתה נותן לעצמך. **אם אתה דואג לעולם הבא שלך, חייב אתה לדאוג גם, לעוה"ב שלי!"**

לאחר אותה רשימה ארוכה של 'זכויות העבד' ו'חובות האדון', נשאלת השאלה, מי הוא אותו אדם שיקנה עבד עברי? מי הוא אותו אדם שירצה "לקנות אדון לעצמו"? והתשובה היא: זהו אדם אמיד, בעל לב רגיש, **אוהב ישראל בלי גבול**, שהחליט לאמץ את הגנב המסכן אל לוח ליבו ולדאוג לשיקומו **בדיוק כפי שהיה נוהג, אילו גנב זה היה הבן שלו!**

בבית הסוהר כולאים את האדם בחברה של אנשים מושחתים התוצאה היא שהוא ייהפך למושחת יותר. במשפט התורה, כולאים אותו מלא אהבת תורה ואהבת חסד. מחברים אותו אל אדם ואל משפחה שכול כולם רודפי צדקה ומלאי חמלה. 'בעולם התחתון' כולם חדורי שנאה כלפי 'העולם ההגון' **והם שכנעו את עצמם ואת חבריהם לפשע, שכל האנשים בעולם, גנבים, לכן אין להם שום נקיפות מצפון מפני שהם בסך הכל "גונב מן הגנב"**. האם יתכן שיהיה אדם עשיר הגון? ודאי שלא. אם הוא הגון, איך יש לו בית ששווה שני מיליון דולר? איך יש לו רכוש של עשרות ומאות מיליונים?

אולם, כאן הוא רואה שיש אנשים עשירים וגם ישרים, הגונים וגם גומלי חסדים, יראי שמים וגם מוכנים להכניס עבריין אל תוך ביתם, אל תוך משפחתם. שם, כשהוא סועד יחד עם האדון, כשהוא לומד בחברתו, יושב לידו בבית הכנסת, הולך עולמו ומשתנה, הולכת נפשו ומתעדנת, מיום ליום הופך הוא לאדם טוב יותר. וכך, המכירה הכפייתית בודדה אותו והפרידה אותו מעולם הפשע. אמרו חז"ל: "כְּנוֹס לְרִשְׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים, הַנְּאִה לָהֶן וְהַנְּאִה לְעוֹלָם" (סנהדרין פ"ח מ"ה). בבית הסוהר מחברים את הרשעים בצוותא, והתוצאה רעה להם ורעה לעולם. במשפט התורה מפרידים את הרשעים זה מזה, ומחברים את הרשע הבודד לחברה של הצדיקים, ואז נוצר מצב שטוב להם וטוב לעולם.

הרמב"ם היה גאון וצדיק, רופא גדול וחכם נפלא, הוא ידע היטב את נפש האדם. וכמו שאדם חולה מדביק במחלתו את האנשים הבריאים הנמצאים בסביבתו, כך אנשים רעים 'מדביקים' ברוע שלהם את האנשים הטובים. וניסח זאת הרמב"ם בספר המדע (הלי' דעות ו, א):

" דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר

ריעיו וחביריו נוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר

לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך, כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא ששלמה אומר (משלי יג, כ) 'הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יִחְכַּם וְרֹעֵה כְּסִילִים יִרְוַע'.

ופירש הגר"א (שם) "הולך את חכמים, כלומר הִטָּפֵל להם והתאבק בעפר רגליהם ומחמת זה "יחכם", כי תשמע מהם חכמתם ותראה מעשיהם. ודרך האדם להיות נמשך במדותיו ומעשיו אחר מי שיתחבר עמו. ורֹעֵה כסילים יִרְוַע. אבל מי שהוא "רֹעֵה", דהיינו ראש וקצין אצל "כסילים", גם הוא "ירוע" שנעשה רע כמותם.

הרי לנו, שאפילו אדם חכם שייהפך למנהיג של טיפשים, אט, אט חוכמתו תתמעט מכיוון שהוא יאלץ להוריד את רמת דיבוריו ולהסתגל למכנה **המשותף הנמוך ביותר של קהל מונהגי** וזאת, כדי שיהיו מסוגלים להבין את דבריו. אותו גנב, 'מופתע' לטובה מכך שהאדון נותן בו אמון, אינו חושד בו שהוא עלול לגנוב גם אצלו, הוא נוהג בו כבן משפחה, ואולי אפילו הרבה יותר טוב. עם הזמן, הוא רוכש ערכי כבוד ודרך ארץ, דרכי תורה ויראת שמים, והוא מתחיל לשאוף שגם הבית שלו יהיה כזה. לכן, **חשוב שגם אשתו ובניו יהיו באותה חברה חדשה**, כדי שעם השינוי שחל בו לא ייווצר פער בינו לבין אשתו וילדיו. יחדיו יוכלו לשקם את עצמם ולבנות בית חדש, בית למופת. עלינו להבין, שהחזרה למוטב של עברייך, לא על ידי הרצאות ושיחות פסיכולוגים וקרימינולוגים תושג. אלא, אך ורק על ידי המופת האישי, אותו רואה הגנב 'הקטן' בראשית דרכו בבית של אותו 'צדיק' **שהתנדב לקנותו** ובכך לקנות 'אדון לעצמו' וזאת בכדי, להציל נפש מישראל מרדת לשאול תחתית!

פתרון "עבד עברי" יכול להתבצע רק בעם ישראל כשהוא במיטבו

ברור, שמערכת זאת מתאימה רק לעם ישראל ולא לעמי תבל. רק מי שמתחנך מילדות שכלשונו של רבי עקיבא: "ואהבת לרעך זה כלל גדול בתורה" (ירושלמי נדרים ל, ב), מסוגל לגלות הקרבה אישית שצריכה להקיף גם את כל בני משפחתו בכדי לתקן אדם מישראל.

כששמעו אותם אנשי מקצוע בתחום הפסיכולוגיה והקרימינולוגיה את המודל-התורני אמרו לי, בגילוי לב, כל הכבוד לתיאוריה היא שלימה ומקיפה, עם עצמה ובתוך עצמה. אולם, לנו בעולם המודרני האגוצנטרי אין את הכלים ואין את האמצעים ליישם את המודל הזה. אצלכם, אצל החרדים, הילדים מתחנכים מגיל

צעיר להכניס אורחים, גם בלתי מוכרים, לעזור לחולים, גם במקרים קשים, להסתפק בחיים במה שיש, וגם במה שיש, להתחלק עם אותו אחד שאין לו. אולם, אצלנו בחינוך החילוני, **הנוער מתחנך מקטנות ומילדות לבקש עוד ועוד, לקנא במי שיש לו ולא להתחלק עם מי שאין לו**. כך שאין לנו ברירה, אלא, להרחיק את העבריינים אל תוככי בית הסוהר מתוך ידיעה, שבכך אנו במו ידינו, מרחיבים את בסיסה של פירמידת הפשע, זורעים זרעי פורענות שאת פרי הבאושים יאכלו ילדנו ונכדנו. אולם, כמו שאומרים היום בסלנג 'זה מה יש'. זאת מציאות החיים, והלוואי והייתה אחרת.

אז הבנתי את פירוש הפסוק "מִגִּיד דְּבָרוֹ לְיַעֲקֹב חֶקְיוֹ וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בְּלִי יַדְעוּם" (תהלים קמז, יט). רק לעם ישראל החדור באהבת ישראל, אותה שאב מתורת ישראל, מתאימה פרשת משפטים. אבל לא לגויים, להם ניתנו שבע מצוות בני נח ולהם, הפתרונות שלנו, לצערנו, לא מתאימים.

בכך מצאתי תשובה, למה התחילה פרשת משפטים דווקא בעניין "עבד עברי" מפני, שיש לנו כאן 'אב טיפוס' לגישה חדשה בטיפול בעבריינים.

סיכום: פרשת משפטים נסמכה לעשרת הדברות ללמד, ששמירת הדין והצדק היא יסוד התורה. "בית – סוהר" הוא בית אומנה לפושעים על חשבון המדינה, לכן אין לו מקום במשפט התורה. עברייני קטן מעריץ פושעים גדולים ושואף להיות כמותם. עברייני שגנב ואין לו מה לשלם, יש לרפאותו על ידי חום, אהבה ומופת אישי.